

СТАНОВИЩЕ

от професор д-р Ани Божидарова Белчева, дм
Катедра „Детска дентална медицина“, ФДМ, МУ - Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор“

Област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление 7.2 Дентална медицина

Докторска програма „Детска дентална медицина“

Автор: д-р Гургана Трифонова Трифонова

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: Детска дентална медицина, ФДМ, МУ–Варна

Тема: „Оценка на оралния статус при деца със злокачествени заболявания,
подложени на химиотерапия“

Научен ръководител: проф. д-р Радосвета Стоянова Андреева-Борисова, дмн

Общо представяне на процедурата и докторанта

В качеството на външен член на Научно жури представям становище за завършен дисертационен труд в изпълнение на чл.32 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, заповед № Р-109-102/07.03.2022 г. на Ректора на МУ–Варна и съгласно протокол №1/18.03.2022 г. от първо заседание на Научното жури.

Д-р Гургана Трифонова е родена на 19.01.1982 г. в град Варна. През 2000 г. започва следването си във ФДМ, МУ – Пловдив, дипломира се през 2006 г. Назначена е като редовен асистент в катедра „Детска дентална медицина“, ФДМ на МУ-Варна през 2010г. Завършва магистърска степен по здравен мениджмънт през 2015 г. Придобива специалност по детска дентална медицина през 2016 г. Владее английски и руски език. Зачислена е като докторант на самостоятелна подготовка, отчислена е на 07.03.2022 с право на защита със заповед № Р-109-102/07.03.2022 на Ректора на МУ – Варна.

Актуалност на тематиката

Деца със злокачествени заболявания имат специфични патологии в областта на общото и денталното здраве и се нуждаят от индивидуален, интердисциплинарен подход при планиране на лечението.

При децата в различните фази на онкологичното заболяване и провежданото лечение възникват редица проблеми, свързани с денталното здраве, които могат са последствие от нелекуван зъбен кариес, пародонтално заболяване и/или патологични лезии на твърдите и меките тъкани на устната кухина. Освен това може да се насложи и наличието на орални лезии като прояви на онкологичното заболяване, развитие на орални усложнения в резултат на онкологичните терапии и дългосрочни дентални усложнения след приключване на онкологичната терапия. Именно за това се налага комплексен, медицински подход.

Денталните специалисти трябва да са информирани за спецификите на лечение при деца с онкологични заболявания и за възможните усложнения. Някои пропуски в познанията и уменията на специалистите да лекуват такива деца, са предпоставка денталното лечение да се отлага и провежда от малък кръг специалисти. Интердисциплинарната грижа гарантира комфорт на пациента и ефективни резултати по време и след онкологичната терапия.

Отчитам избора на дисертационна тема като актуален и необходим.

Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд съответства на утвърдените норми за дисертация във ФДМ, МУ – Варна, съобразени с изискванията на ЗРАСРБ.

Общият обем е 158 страници, от които, 6 таблици, 52 фигури, 6 снимки и 4 приложения. Библиографията включва 169 литературни източника, от които 8 на кирилица и 161 на латиница.

Познаване на проблема

Литературният обзор има достатъчен обем. Разгледани са епидемиологията и клиничната характеристика на злокачествените заболявания като цяло, някои солидни тумори и левкемията в детската възраст. Проучени са клиничните характеристики на денталните промени при децата със злокачествени заболявания, съвременната диагностика и лечение на денталните заболявания при децата с някои солидни тумори или с левкемия, подложени на химиотерапия. Разгледани са и възможностите за профилактика на усложненията.

Литературният обзор е информативен и изчерпателен. Неговата структура дава обобщена информация относно знания в областта на клиничната онкология и проявите в устната кухина, както и усложненията след приложение на химиотерапия. Литературният обзор завършва с някои нерешените проблеми по темата в нашата страна и насочва към избора на цел и изследователски задачи.

Докторантът си поставя за **цел** да се анализира клиничната характеристика на оралните промени при децата със злокачествени заболявания в хода на химиотерапията и да се дефинират оптимални терапевтично-профилактични режими на комплексно-медикодентално поведение при тези деца.

Определя **6 задачи** за изпълнение на посочената цел: 1) Да се проучи неблагоприятното влияние на злокачествените заболявания и провежданата химиотерапия върху оралното здраве на децата на възраст между две и 18 години; 2) Да се направи комплексна оценка на оралния статус (лигавица на устната кухина, зъбни структури, гингива и пародонт) на децата със злокачествени заболявания преди лечението и в хода на химиотерапията; 3) Да се проведе съпоставителна оценка на оралното здраве при деца без и със злокачествени заболявания; 4) Да се установи влиянието на злокачественото заболяване върху индивидуалното качество на живот на децата; 5) Да се проведен анкетно проучване за информираността на детските дентални медици за злокачествени заболявания в детската възраст; 6) Да се анализират лечебните и профилактични алгоритми за поддържане на добро орално здраве на децата със злокачествени заболявания

Допуска се следната хипотеза:

Децата със злокачествени заболявания имат специфични нужди в областта на денталното здраве и се нуждаят от индивидуален интердисциплинарен подход при планиране на лечението.

Методика на изследването

Разделът „Материал и методи“ е описан по реда на задачите. Материалът включва 50 деца на възраст 2-18 години и контролна група от 50 здрави деца. Описани са методики за отделните задачи: клиничен метод – (оценя се зъбния статус, риска от развитие на кариес, оралната хигиена на групата със заболяване и контролната група, без заболяване и се съпоставят; социологичен метод (анкетирание на дентални лекари за познанията им

и възможности за лечение на деца с онкологични заболявания, подложени на химиотерапия) и статистически методи. Резултатите са обработени с SPSS v. 20.0, като са използвани следните анализи:

- Дисперсионен анализ (ANOVA);
- Вариационен анализ – средна аритметична \pm стандартно отклонение (mean \pm SD);
- Корелационен анализ – коефициент на Pearson и коефициент на Spearman
- Регресионен анализ – унивариантна линейна регресия
- Анализ за оценка на риска (OR, RR)
- Сравнителен анализ (оценка на хипотези) – χ^2 , F и t-test.
- Графичен и табличен метод на изобразяване на получените резултати

При всички проведени анализи се приема допустимо ниво на значимост $p < 0.05$.

Клиничното проучване е проведено след получено разрешение от Комисията по етика на научните изследвания при МУ-Варна - протокол/решение № 63, заседание на 22.06.2017 г. Всички участници в изследването са подписали информирано съгласие

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Проучванията са проведени през 2018-2021 г. Дисертацията е изградена предимно върху клинични проучвания и анкетно проучване.

Изследователският материал е достатъчен, при това е събран, обработен и представен за защита сравнително бързо като се има предвид основната разглеждана патология. Изследванията са направени на подбрани съобразно определени критерии деца със злокачествени заболявания, подложени на химиотерапия и контролна група от здрави деца. Анкетното проучване обхваща 60 дентални лекари.

Всички материали (информации за родителите, информирани съгласия, клинични карти, схеми за записване и др.) са прецизно подготвени и включени в приложенияя.

Получените резултати са изложени последователно по задачи. Доказателственият материал е включен в таблици, фигури и приложенияя.

Вследствие на това са оформени планираните препоръки, които отчитам като особено полезни за денталната практика; представени са 7 извода, които определят: DMFT индекса, който корелира с възрастта на децата, провежданото дентално лечение, повода за посещението на дентален лекар при децата с левкемия; PLI, който корелира с честотата на миенето на зъбите при децата с онкологични заболявания; ОНІ, който корелира с провежданото дентално лечение при децата с онкологични заболявания; съществената разлика в DMFT индекса, PLI, ОНІ и кариес риска между децата в клиничната и контролната група; мукозните лезии като най-често срещаното усложнение от провежданата терапия на онкологичното заболяване и корелацията със способността на детето да преглъща, затрудненията в храненето, пиенето на течности и болката; денталните лекари като не достатъчно информирани и де достатъчно подготвени за провеждането на лечение на деца с онкологични заболявания.

Д-р Гергана Трифонова определя общо 6 приноса, от които 2 с теоретичен, и 4 с практико-приложен характер:

Приноси с теоретичен характер

1. За пръв път в България се изследва дентален, орално-хигиенен, пародонтален, гингивален и лигавичен статус на деца със злокачествени заболявания
2. Оригинален принос за страната е проучването мукозита, като резултат от химиотерапията на деца с онкологични заболявания

Приноси с практико-приложен характер

1. Отправени са препоръки за денталното лечение на деца с онкологични заболявания преди и след започване на химиотерапия.
2. Създаден е модел на превантивни грижи на деца с онкологични заболявания с участието на различни специалисти и родителите за оказване на ефективна дентална профилактика на кариеса и неговите усложнения, гингивити, пародонтити и мукозити
3. Предложен е алгоритъм за дентално лечение на деца с онкологични заболявания
4. Предложен е модел за дентални грижи на деца с онкологични заболявания по време на провеждане на онкологичната терапия

Разработената тема съдържа изводи и препоръки, които са приложими в денталната практика. Те трябва да бъдат популяризирани сред обучаващи се, сред лекарите по дентална медицина и специалисти по детска дентална медицина, за да бъдат полезни при лечение и опазване на денталното здраве на децата.

Преценка на публикациите по дисертационния труд и личния принос на докторанта

Към дисертацията е добавен списък на свързаните с дисертацията научни прояви с участие на д-р Гергана Трифонова. Включени са 3 реални публикации по темата на дисертацията – две в сборник с научни трудове „Известие на съюза на учените“ (2017г.) и 1 в международно научно издание „Journal of the Union of Scientists-Varna. Medicine and Ecology Series“ (2019г.) – всички са колективни. В тях д-р Гергана Трифонова е първи автор.

Личното участие на докторанта е подчертано от факта, че във всички отчетени научни изяви тя е първи автор.

Представеният дисертационен труд показва, че д-р Гергана Трифонова притежава теоретични знания, постигнала е професионални умения по научната специалност „Детска дентална медицина“ и може самостоятелно да провежда научно изследване.

Автореферат

Авторефератът отразява съдържанието на дисертационния труд съкратено в обем 64 страници. Както е прието литературният обзор и библиографията не са включени. Собствените изследвания са представени последователно и точно. Доказателственият материал е изложен в 6 таблици и 52 фигури. Ясно са описани изводите от 6-те задачи, дадено е заключение. Съответстващо на основния дисертационен труд са представени и приносите на докторанта. Авторефератът завършва със списък на публикациите във връзка с дисертацията.

Критични забележки и препоръки

В материал и методи следва да се отбележи името на скалата за оценка на болката. Резултатите са представени графично, но липсва обсъждане, съпоставка с други проучвания, доказване/отхвърляне на хипотезата.

Има останали някои стилистични и граматически грешки.

Отбелязаните констатации и разсъждения не омаловажават разработения труд, който е добре планиран и прецизно изпълнен.

Оценявам положително създаденият протокол за поведение при деца със злокачествени заболявания. Приемам алгоритъма за много полезен и от съществено значение за денталните лекари. Представянето на най-честите усложнения и подхода в

тяхната терапия са съществен принос и липсващо звено за подобряване качеството на живот на тези пациенти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Д-р Гергана Трифонова Трифонова е провела научно-изследователска работа и представя дисертационен труд с тематична актуалност, достатъчен доказателствен материал, **научно-теоретични, методични и научно-приложни резултати**, които отговарят на изискванията и критериите на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на МУ - Варна.

Давам своята **положителна оценка** за представения дисертационен труд „Оценка на оралния статус при деца със злокачествени заболявания, подложени на химиотерапия“, автореферата към него, постигнатите резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на д-р Гергана Трифонова Трифонова** в докторска програма по детска дентална медицина.

20.04.2022 г.

Проф. д-р Ани Божидарова Белчева, дм
Катедра Детска дентална медицина, ФДМ, МУ – Пловдив